

Jsme žáci 8. třídy Ivana Olbrachta v Semilech. Od podzimu pracujeme na projektu Příběhy našich sousedů pro neziskovou organizaci Post Bellum. Naším úkolem bylo zpracovat životní příběh pana Oldřicha Kolzrta. Dne osmého prosince 2014 nás navštívil pan Kolzrt ve škole, kde jsme nahrávku pořídili. Seznámili jsme se s člověkem, který je velmi aktivní, miluje sport, vystudoval pedagogickou fakultu, život chtěl věnovat práci s dětmi, ale doba mu to neumožnila. Dále vás provedeme jeho životem, plným zajímavých událostí a zážitků.

Oldřich Kolzrt se narodil 6. dubna 1929 v Železném Brodě. V tomto roce sice začala hospodářská krize, ale dětství prožíval v poklidném prostředí s rodiči a bratrem. V Železném Brodě začal také navštěvovat základní školu. Tehdy ještě asi netušil, jak důležitým místem se škola pro něj stane.

Jak vzpomínáte na svá školní léta?

„Do školy, do první třídy jsem chodil také v Železném Brodě. Měli jsme pana řídícího Beneše s takovou bradkou. Velmi, velmi přísný pán, ale vynikající kantor. Když někdo zlobil, automaticky natáhl ruku a pan ředitel mu rákoskou dal několik takových lehkých úderů.“

Poklidné dětství narušovala politická situace. Blížila se válka a Československo stálo v cestě Německu. Nejprve to vypadalo, že se Československo bude bránit a všichni muži byli povoláni do zbraně. Mobilizace se týkala i tatínka pana Kolzrta. Dodnes si tento den živě vybavuje.

„Táta byl zrovna ve vaně, v sobotu se koupalo, a rádio hlásilo, že je mobilizace. Tak okamžitě vyletěl z vany, to už měl sbalený kufrík, nastoupil, odvezli je k Hradci. Pak byla jejich rota umístěna v Harrachově na Mýtě, tam na té křižovatce. Tam měli stany s podsadou, tak jsme se za nimi byli podívat. Jenomže pak, když se dohodlo odtržení, se vojáci museli vrátit zpátky.“

Válka se později osobně dotkla i pana Oldřicha, který v té době navštěvoval základní školu. Čechy a Morava se dostaly pod nadvládu Německa a i na našem území začaly platit protizidovské zákony. Židé mohli nakupovat pouze v určitou dobu, byli označeni hvězdou a nemohli chodit do společnosti ani do školy.

„S námi chodil Jenda Fogesů, to byl Žid a s námi už 4. třídu nedochodil, protože nesměli navštěvovat školu. Pak jsem viděl, jak se shromažďovali železnobrodští Židé a odváželi je do Terezína. Jenda Fogesů se nevrátil, zahynul tam.“

Změny se týkaly i nežidovských obyvatel. I na základní škole došlo k mnoha změnám, kterými se museli řídit žáci i učitelé.

„Některé předměty se měly učit také německy, jenomže ne všichni kantoři uměli německy. Tak jeden pán, co nás učil zeměpis, takový starší, tak ten úplně vynikal v tom, jak neuměl. Oni se báli, protože taky chodil na školy, nevím už přesně, jak se jmenoval, inspektor, Němec. Muselo se povstat a hajlovat, to bylo povinné, vždycky jsme takhle.“

Střední školu navštěvoval pan Kolzrt ještě za války v Turnově. Vzpomíná na nálety, kdy museli všichni školu rychle opouštět, na dobu, kdy bylo vyučování zkráceno, na šestky, kterými se krátce také známkovalo, na přenášení pomůcek na bezpečná místa a mnoho dalších událostí.

Jako dospívajícího pana Kolzrta jistě ovlivnil konec války. Německo bylo poraženo a na mnoha místech docházelo k nepokojům. Pan Oldřich byl ovlivněn myšlenkou rodiny, že alespoň jeden muž musí být doma, tak vše sledoval zpozzdálí. Otce totiž na krátko zajali a bratr také nebyl doma.

Zažil jste něco nebezpečného na konci války?

„Přijelo německé auto plné vojáků a my jsme byli na náměstí a tedko na nás stříleli do vzduchu. Samozřejmě jsme se snažili utéct někam do uličky. Já jsem utíkal ještě s dalšími směrem ke sklářské škole, jenomže ze sklářské školy začali taky střílet. Naštěstí tam byl dům, tam nám otevřeli a my jsme se nacpali dovnitř. Pak odjeli a už tam nebyl problém, akorát když vedli německé zajatce přes Brod do nějakého centra, potom je posílali, nevím kam. Chodili přes náměstí a tam se zjišťovalo, jestli je tam nějaký esesák, protože ti byli nejhorší vůbec, armáda byla relativně proti esesákům slušnější. Ti co byli, měli vytetované SS a uniformy, ti byli zavřeni u soudu. Mezitím se vraceli vězňové od Liberce, vězňové z koncentračních táborů. Mezi nimi byl taky jeden Broďák. Nevím, já jsem potom radši odtamtud utíkal, protože pochopitelně si chtěli vybit zlost za to, co zkusili na těch esesácích, takže třeba vzali dlažební kostku a udeřili je do hlavy.“

Nástup do vojenské služby dříve býval důležitým okamžikem v životě každého mladého muže. Také pan Kolzrt prožil svá vojenská léta se spoustou zážitků. Od brzkého rána museli vojáci škrábat brambory pro všechny, takže se několik dní skoro nevyspali.

„Přišla vojna, byl jsem v Havlíčkově Brodě u prvního leteckého spojovacího pluku. Měl jsem modrou uniformu, to bylo něco oproti těm zelenáčům. Zažili jsme až druhý rok ministra národní obrany Čepičku. Prvním rokem všichni, kteří šli na vojnu, byli ostříhaní dohola. Takže když přišla v Praze taková četa vojáků do kina a vojáci si sundali čepici, tak se úplně rozsvítilo.“

Po skončení vojenské služby se mohl věnovat naplno svému povolání a své velké vášni sportu. Vystřídal několik míst a na dlouhá léta zakotvil v semilských nových školách. Žáky dokázal vést a nadchnout. Záslouhou několika nadšenců v čele s Oldřichem Kolzrtem došlo k vybudování školního hřiště. Těžkou prací vykonaly stroje, ovšem vše ostatní odvedli žáci. Hřiště se stavělo ve volném čase žáků a i o prázdninách. Hřiště je dodnes využíváno hlavně ke sportu.

V Semilech také Oldřich Kolzrt zažil složitá 60. léta. Veřejně obhajoval změny, ke kterým došlo.

Jak vzpomínáte na 60. Léta?

„Tady na škole bylo vlastně takové nepříliš hezké prostředí. Ve sboru nějaká taková velká soudržnost taky nebyla. Když přišel osmašedesátý rok, někteří byli hodně revoluční, někteří méně revoluční. Došlo k tomu, že byla možnost změnit střední všeobecně vzdělávací školu na gymnázium čtyřleté. Paní ředitelka napsala, že na to nejsou podmínky a že teda zůstaneme. Pak odjela o prázdninách někam do Německa a s Otou Morávkem jsme zašli dolů na okres a řekli jsme, že tady jsou podmínky a že trváme na tom, aby vzniklo gymnázium. Načež se to stalo. Samozřejmě to bylo zle, když se vrátila paní ředitelka. Do toho ty různé změny politické. Situace dost přiostrčila a výsledkem bylo, že paní ředitelka požádala o přeložení do Hradce. Nechci mluvit o dalších okolnostech, protože některé věci byly až nechutné, co na nás nakydala. Já, když jsem vystupoval ze strany, tak jsem napsal, že si chci zachovat právo na vlastní názor a že se nedám v budoucnu nikým svazovat. Podepisoval jsem 2000 slov v osmašedesátém. Dával jsem tady veřejně najevo své myšlení.“

V roce 1970 došlo na semilském gymnáziu k velkým změnám. Z původního sboru učitelů zbylo pouze pět pedagogů. Oldřich Kolzrt musel školu opustit. Byl přeložen na trutnovské gymnázium, kde působil čtyři roky. V té době už nebyl členem komunistické strany. Sám požádal o zrušení členství, ale později byl vyhozen.

„Já jsem byl v Trutnově do čtyřiasedmdesátého. Bylo tam ohromně hezké prostředí. Měli jsme partu, každý rok jsme jezdili na začátku prázdnin na týden až deset dní na Slovensko. Vysoké, Nízké Tatry jsme přecházeli, Slovenský ráj a podobně. Pak jsem dostal list z krajského národního výboru, že mě propouštějí ze školských služeb z důvodu, že bych kazil mládež a nabourával jejich socialistické smyšlení a podobně, že mě nemůžou zaměstnat ani nikde jinde ve školství.“

Po letech v Trutnově přišel zákaz výuky na všech školách v Československu. Pro člověka, který školou žil a dokázal motivovat studenty, to byla těžká rána.

„První den to bylo zrovna prvního září a sklad byl takhle otevřený směrem k Bajerově textilce. Teď jsem viděl děti, jak jdou do školy a zase potom zpátky ze školy. Tak to byl snad nejhorší okamžik z toho dalšího života, ale prostě nemohl jsem jednat jinak.“

Pro pana Kolzrta bylo těžké najít zaměstnání. Někde ho odmítli, někde mu namlouvali, že je to pod jeho úroveň. Několik let působil v semilských pekárnách a později přesídlil s rodinou do Prahy, kde se věnoval práci v továrně.

„Pak mě nabídl vedoucí, jestli nechci chodit do učňovské školy. Tak jsem chodil rok do učňovské školy, skládal jsem učňovské zkoušky a získal jsem v padesáti letech kvalifikaci frézaře páté třídy. To byl výborný kolektiv, ti mně pomáhali.“

Jaké byly vaše další osudy?

„Získal jsem místo na Zbraslavi, tam jsem vedl tenisovou školičku pro děti od sedmi do deseti let. To bylo ohromně fajn. Dětičky byly milé, vycházeli jsme spolu dobře. Tam jsem byl do roku 2005. Od roku 2005 už jsem v totálním důchodu. Jezdím na kole moc rád, ještě teď najedu 3000 km za rok. Člověk teď na to ošklivé nevzpomíná. Vzpomíná spíš na to hezcí a i to ošklivé už je taková zajímavost, na kterou se i celkem rádo vzpomíná.“

Panu Kolzrtovi děkujeme za ochotu, milé vzpomínání a příjemné odpoledne. Přejeme mu spoustu šťastných let, najetých kilometrů na kole a hodně zdraví.

Vypracovali: Aneta Bušanská, Jana Doležalová, Michal Farský, Natálie Chlumová, Jitka Kosáčková a Dana Rydvalová

Pedagogické vedení: Mgr. Věra Horáková